

האזינו

תשובה מתוך שמחה

ויבגר משח... את דברי השירה הזאת

(דברים לב,ג)
 פרשת האזינו היא אחת השירות שהיו הלוויים שריהם בבית המקדש¹. היו שריהם אותה בעת הקרבת קרבן המוסף של שבת, וכך מתאר זאת הרמב"ם²: "במוספי שבת אומרים שירות האזינו וחולקין אותה לשישה פרקים... ואומרים פרק בכל שבת. גמרו השירה בשישה שבתות, חזרין בראש".

שירה זו מכונה 'תשבחתא'³, מלשון שבח, כי היא מספרת על הטובות והחסדים הגדוליים של הקב"ה עמננו. היא אף נכללת בתוך עשר השירות הידועות ששר עמ-ישראל (את הראשונה שר אדם הראשון, ואת השירה העשירה נשיר ביציאה מהגלות לגאולה האמיתית והשלמה).

שיר או מופר

כאן מתעוררת שאלה גדולה: תוכנה של שירה זו אינו רק דברי הלל ושבח לבורא-העולם. בעצם, רובה מוקדש לדברי תוכחה, אזהרות על עונשים וכדומה. הרמב"ם, בהלכות תפילה⁴, אומר, שקוראים פרשה זו "כדי שיחזו העם בתשובה". אס-כנן, איך אפשר לכנותה 'שירת', ולהלא תוכחה ושירה הם מושגים מנוגדים זה לזה ?!

(1) ראש השנה לא,א.

(2) הלכות תמידין ומוספין פרק ו הלכה ט.

(3) תרגום אונקליס ותרגום יונתן בן עוזיאל דברים לאיט. כא. כב. ל. לב,מד.

(4) פרק יג הלכה ה.

חלוקת הפרשה לשישה חלקים, שנקבעים בשש שבתות, כאמור ברמב"ם, מגדילה עוד יותר את השאלה. לפי חלוקה זו יוצאה, שיש שבתות שבהן קוראים רק את חלקו התוכחה שבפרשה, חלקים שאין בהם כלל דברי שבח והלל לקב"ה. וכי זו שירה?!

המבנה השלים

הדבר יובן לאחר התבוננות עמוקה יותר במבנה השירה. פרשת האזינו בנויה כמקרה אחד, כשהיא מספרת את קורותיו של עם-ישראל. השירה נפתחת בחסדי ה' עם עמו ("ימצא ה' בארץ מדבר... יצרנוו כאישון עינו"⁵); עוברת להפנית העורף מצד העם ("וישמן ישורון ויבעת"⁶); מגוללת את תוצאות ההתחכשות לקב"ה ("אסתרה פני מהם", "חיצי אכלת בם"⁷); והיא מסתיימת בגאולה השלמה ("הרניינו גויים עמו כי דם עבדיו יקום"⁸).

המבנה השלם של השירה מלמד, שגם חלקו התוכחה הם חלק ממסלול דרכו של עם-ישראל, כפי שהוא מונח על-ידי הקב"ה, לעבר שלמות הטוב שיתגלה בעתיד לבוא. אכן גם חלקים אלה מבטאים את חסדי ה' המשגיח על עמו ומובילו בביטחון אל הגאולה השלמה.

בשבת זה אחרת

משמעות פנימית זו של שירות האזינו מסבירה גם-כן את הקשר של פרשה זו לשבת שובה (שהה פרשת האזינו חלה לעתים). ההבדל בין התשובה בימי החולין של עשרה ימי תשובה לתשובה של שבת שובה היא בכך, שבימות החול התשובה היא על חטאיהם, חרטה על עוננות, והיא מכונה 'תשובה תחתונה' ('תשובה תחתה'), הבאה מתחום מרירות הנפש ולב נשבר; אך התשובה בשבת היא בדרגה

5) דברים לב.ג.

6) שם טו.

7) שם,ב. כג.

8) שם לב. מג.

גבوها יותר, תשובה מטופ שמחה, והוא נקראת 'תשובה עליה' ('תשובה עללה'⁹).

בשירות האזינו בא לידי ביטוי חיבור זה בין תשובה לשמחה. מצד אחד יש בה דברי תוכחה, שמטרתם לעורר את האדם לתשובה, ועם זאת היא מכונה שירה, משומש שיש בה גם שמחה על השגחת ה' ועל חסדיו עם עמו, והוא מביאה לתשובה בדרגה הגבואה יותר – 'תשובה עליה'.

(לקוטי שיחות כרך כד, עמ' 229)

⁹ ראה איגרת התשובה פרק י. וראו לקוטי תורה דברים טו,ג. ובכמה מקומות.